מתני' [א]השוכר את הפרה לחרוש בהר וחרש בבקעה אם נשבר הקנקן פטור בבקעה וחרש בהר אם נשבר הקנקן חייב [ב]לדוש בקטנית ודש בתבואה פטור לדוש בתבואה ודש בקטנית חייב מפני שהקטנית מחלקת: גמ' היכא דלא שני בה מאן משלם א"ר פפא דנקיט פרשא משלם רב שישא בריה דרב אידי אמר [ג]דנקיט מנא משלם והלכתא דנקיט מנא משלם ואי דוכתא דמחזקא גונדרי תרווייהו משלמין אמר רבי יוחנן [א][ד]המוכר פרה לחבירו ואמר לו פרה זו נגחנית היא נשכנית היא בעטנית היא רבצנית היא והיה בה מום אחד וסנפו בין המומין הרי זה מקח טעות מום זה ומום אחר אין זה מקח טעות תניא נמי הכי [ב][ה]המוכר שפחה לחבירו ואמר לו שפחה זו שוטה היא ניכפית היא משועממת היא והיה בה מום אחד וסנפו בין המומין הרי זה מקח טעות מום זה ומום אחר אין זה מקח טעות א"ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי היו בה כל המומין הללו מהו אמר ליה רב מרדכי לרב אשי [ו]הכי אמרינן משמיה דרבא היו בה כל המומין הללו אין זה מקח טעות: מתני' [ז]השוכר את החמור להביא עליה חטין והביא עליה שעורין חייב תבואה והביא עליה תבן חייב מפני שהנפח קשה כמשאוי להביא לתך חטין והביא לתך שעורין פטור ואם מוסיף על משאו חייב [ח]וכמה יוסיף על משאו ויהא חייב סומכוס אומר משום ר"מ סאה לגמל שלשה קבין לחמור: גמ' איתמר אביי אמר קשה כמשאוי תנן רבא אמר קשה למשאוי תנן אביי אמר קשה כמשאוי תנן נפחא כי תקלא ואי מוסיף שלשה קבין חייב רבא אמר [ט]קשה למשאוי תנן תקלא כי תקלא ונפחא הוי תוספת תנן להביא לתך חטין והביא לתך שעורין פטור ואם הוסיף על משאו חייב מאי לאו שלשת קבין לא סאה והא עלה קתני וכמה יוסיף על משאו ויהא חייב סומכוס אומר משום ר"מ סאה לגמל שלשה קבין לחמור הכי קאמר היכא דלא שני חטין והביא חטין שעורין והביא שעורין כמה יוסיף על משאו ויהא חייב סומכוס אומר משום ר"מ סאה לגמל שלשה קבין לחמור ת"ש להביא לתך חטין והביא

שש

מתני' השוכר את הפרה לחרוש וכו'. וכל כלי המחרישה לבעל הבקר ונעריו הולכין עם בהמתו וזה אוחז הדרבן לכוין פרה לתלמיה וזה הולך אחר המחרישה ומכביד היתד בקרקע שבו הברזל שקורים קולטר"א בלע"ז והוא קנקן דמתני': **חייב.** שהרים קשים לחרוש שהסלעים שם: **ודש בתבואה פטור.** אם החליקה: **גמ' והיכא דלא שני.** ואין לבעל הפרה לתבוע לו כלום ואלו שהיו בפעולתו המנהיג והאוחז יתד שכירים היו איזה מהן פושע בשבירת הקנקן: **דנקיט פרשא.** מרדע הוא משלם שלא כוון את הפרה יפה ועל ידי שעיוות את השורה של מענה נשבר הקנקן: **דנקיט מנא.** קנקן: **משלם.** שהעמיק יותר מדאי בארץ: **והילכתא דנקיט מנא משלם.** שאילו לא העמיקו יותר מדאי לא היה נשבר בעיוות השורה: **ואי דמחזקא בגונדרי.** שהיה ידוע להם בהר שמעלה אבנים וגומא וטרשין: **תרוייהו משלמים.** שהיה להם להזהר מאד ובדבר מועט שעיוות אף המנהיג הוא נשבר והוי דבר המוטל בספק: **היה בה מום אחד.** אחד מן המומין הללו היה בה: **וסנפו בין מומין אחרים.** שלא היו בה: **הרי זה מקח טעות.** לפי שהכיר הלוקח בשאר מומין שאינן וכסבור הוא בכוון משקר אלא להשליך מעליו תרעומת הוא אומר הילכך מקח טעות הוא דאדעתא דהכי לא זבן: **מום זה ומום אחר.** שפירש לו שם אותו מום לבדו ואמר לו מום זה בה ועוד מומין אחרים: **אין זה מקח טעות.** דכיון דאותו המום הזכיר לו לבדו בו היה לו לבדוק: [ג]**וסנפו.** חברו. כמו סניפין עשאום דתענית (דף כה.): **נכפית.** נופלת מחולי: **משועממת.** משוגעת: **היה בה מום אחד.** מאלו המומין והשאר אין בה: **היו בה כל המומין הללו.** ואינו מקפיד אלא על האחד ובא וטוענו כסבור הייתי שאתה כולל בה מה שאין בה ומה שיש בה ואילו ידעתי שזה בה לא הייתי לוקחה מאי: **אפילו** לא גרסינן והכי גרסי' **הכי אמרינן משמיה דרבא היו בה כל המומין האלו אין זה מקח טעות:** **מתני' והביא עליה שעורין.** שהם קלים מחטין: **חייב.** בקילקולה אם הוסיף ג' קבין. ולא אמרינן הואיל והשעורין קלים יש לו להוסיף עד כדי כובד לתך חטין שמשא החמור לתך חטין חצי כור: **מפני שהנפח קשה לבהמה כמשאוי.** וכיון דנפח לתך שעורים כנפח לתך חטין קשה לה תוספת: **והביא לתך שעורים.** שלא הוסיף: **פטור.** אם מתה: **גמ' קשה כמשאוי.** כדפרישית אף על פי שאין משאן ככבד כמשא החטין הרי נפחן כנפח חטין והנפח כמשאוי: **ניפחא כתקלא.** נפח קשה כמשקל הואיל וניפחן שוה הרי הוא כמשקל שוה: **ואם הוסיף שלשה קבין.** דהוא שיעור תוספת לחמור לקלקל חייב: **קשה למשאוי.** אם השוה כובד השעורין לכובד החטין כגון שהוסיף סאה שלמה על הלתך הרי הרבה הנפח ורוב הנפח קשה למשאוי והוי נפח זה תוספת לקלקול החמור: **תיקלא כתקלא.** אינו חייב עד שישוה כובד השעורים לכובד החטין דליהוי נפח זה תוספת אבל נפח שוה ומשקל חסר לא אמרינן נפח השוה הרי הוא כמשקל וליחייב בתוספת של שלשת קבין דקשה למשאוי תנן ולא קשה כמשאוי: **מאי לאו שלשת קבין.** כאביי: **לא סאה.** והכי קאמר להביא לתך חטין והביא לתך שעורין פטור ואע"פ ששינה שהרי שינה להקל ואם הוסיף עד כדי משקל החטין חייב משום תוספת הנפח: **הכי קאמר וכו'.** ומילי מילי קתני והאי וכמה יוסיף לאו אלהביא חטין והביא שעורין קאי:

שש

היכא דלא שני מאן משלם. וא"ת היכא דשני נמי אמאי לא משלם אחד מן הפועלים שפשע בשבירת הקנקן ותיבעי נמי מאן משלם וי"ל דהיכא דשני לא משלם דמיירי שהמשכיר את הפרה הוא שוכר את הפועלים לילך עם פרתו ולעשות מלאכת השוכר ולהכי לא משלם דא"ל למשכיר אנו לא התנינו עמך אלא לחרוש בבקעה ולא קבלנו שמירת הקנקן בהר אלא בבקעה ואם היינו חורשים בבקעה לא היינו שוברים ומ"מ שכירות שלנו לא נפסיד כי דעתך היה שנעשה כמו שירצה בעל השדה כי [ד]הייתי סבור שלא יחרוש אלא בבקעה: **ואי** דוכתא דמחזקינן בגונדרי תרוייהו משלמי. פי' בקונטרס משום דהוי ספק מי עשה ואין נראה דלא קי"ל (ב"ק ד' לה:) כסומכוס אלא כרבנן והמוציא מחבירו עליו הראיה ואי הוה ספק היו שניהם פטורים אלא נ"ל דהכא שניהם פשעו כיון דמחזקא בגונדרי הוא נשבר מאד בקל והיה לכל אחד ליתן לב על חבירו כמו על עצמו ולהזהירו ואחרי שלא הזהירו גם הוא פשע: **שפחה** זו שוטה היא כו' הרי זה מקח טעות. מכאן קשה לפ"ה שפי' אהא דאמר בכתובות (ד' נח. ושם ד"ה הנהו) סימפון בעבדים ליכא אי מומין שבגלוי כו' מאי אמרת ליסטין מזויין או מוכתב למלכות הנהו קלא אית להו ופירש בקונטרס וסבר וקביל וקשה לר"ת דהא הכא אמרינן דהוי מקח טעות באלו המומין וא"כ משכחת סימפון בעבדים ואין אוכלין בתרומה ונראה לר"ת לפרש הנהו קלא אית להו ואם איתא דהוי מוכתב למלכות או ליסטים אז היה קול וכיון דליכא קלא ליכא למיחש להכי ובהנהו דהכא נמי קלא אית להו וכן משמע לישנא דמאי אמרת כלומר באיזה סימפון משכחת דלא הגיעו בליסטין מזויין או במוכתב למלכות ובריש המוכר פירות (ב"ב ד' נב: ושם ד"ה ליסטים) תניא בהדיא נמצא ליסטין מזויין או מוכתב למלכות אומר לו הרי שלך לפניך: **היו** בה כל המומין הללו מהו. ברייתא דקתני הרי זה מקח טעות דלמא מיירי כגון שכל המומין היו בה והוי מקח טעות אע"פ שלא בדק הלוקח אפילו באחד משום דאמר לוקח מסתמא כל הני דקאמר ליתנהו לכולהו ומדהא ליתא הא נמי ליתא ומום זה ומום אחר אין זה מקח טעות כיון שאין מזכיר אלא אחד ולא שייך למימר מדהא ליתא הא נמי ליתא או דלמא הא דקתני הרי זה מקח טעות היינו היכא דליתנהו לכולהו ובדק לוקח בחד מינייהו ואישתכח דליתא ואמר מדמשקר בהך באידך נמי משקר אבל אם כולם אמת לא הוי מקח טעות והא דקתני מום זה ומום אחר ה"ה הזכיר לו כמה מומין כיון שכולם בה אין זה מקח טעות בתוספתא דכתובות משמע דאם הזכיר שני מומין אחד יש בה ואחד אין בה דלא הוי מקח טעות אלא דוקא כי סנפו בין הרבה מומין שאין בה דהכי תניא עד שלשים יום יעמיד פרנס א"ל קדש לי בתך על מנת שאין בה מומין א"ל שוטה היא שעמומית היא נכפית היא אם א"ל אותו המום ומום אחר עמו אין זה מקח טעות היה בה מום אחד וסנפו עם הרבה מומין הרי זה מקח טעות: **קשה** כמשאוי תנן. לאביי סיפא דקתני כמה יוסיף קאי לפרש רישא ולרבא רישא דקתני להביא עליה חטין והביא עליה שעורין היינו בכובד החטין שהוא סאה כדמוכח בשמעתין חייב דניפחא הוי תוספת להביא לתך חטין והביא לתך שעורים פטור אפילו הוסיף ג' קבין לחמור דליכא תקלא כי תקלא והיכא דלא שני אלא שהביא מין שהתנה כמה יוסיף על משאו ויהא חייב סאה לגמל כו':

תרגמה

מסורת הש"ס

א) [תוספ' דב"מ פ"ד], ב) [שם], ג) [ד"ה וסנפו לפני ד"ה הרי זה], ד) נ"ל היית ועי' רש"א,

◆

לעזי רש"י

קולטר"א קנקן של מחרשה (היתד הפולחת את הקרקע).

עין משפט נר מצוה

נח א מיי' פ"ד מהלכות שכירות הלכה א סמג עשין פט טוש"ע ח"מ סי' שט סעיף ד:

נט ב מיי' שם הלכה ג טוש"ע שם סעיף ה:

ס ג מיי' שם הלכה ב טוש"ע שם סעיף ד:

סא ד מיי' פט"ו מהל' מכירה הלכה ז ח ט טוש"ע ח"מ סי' רלב סעיף ח:

סב ה מיי' שם הלכה י:

סג ו מיי' שם הלכה ח סמג שם טוש"ע שם סעיף ט:

סד ז מיי' פ"ד מהלכות שכירות הלכה ד סמג עשין פט טוש"ע ח"מ סי' שח סעיף ד:

סה ח מיי' שם הלכה ו טוש"ע שם סעיף ה וסעיף ו וע"ש בסמ"ע ובב"י:

סו ט מיי' שם הלכה ד טוש"ע שם סעיף ד: